

Słowo wstępne

Szanowni Czytelnicy,

ponad pół roku po przyjęciu Koncepcji Strategicznej NATO, która zaprezentowała optymistyczną perspektywę współpracy i partnerstwa oraz ambitny katalog celów i kierunków przedsięwzięć, krajobraz bezpieczeństwa wygląda odmiennie. Nastroje społeczności międzynarodowej są minorowe, różnice w podejściu do istotnych problemów i zagrożeń pogłębiły się, postulowana solidarność i wola polityczna świata zachodniego są w kryzysie przy jednoczesnym narastaniu tendencji do „renacjonalizacji” polityk bezpieczeństwa. Jednym słowem, dotkliwie odczuwany jest brak całościowej wizji strategicznej, przywódców gotowych ją śmiało realizować oraz konsekwentnego budowania ładu bezpieczeństwa. Z trudem kompensują to partykularne interesy, doraźne posunięcia i oportunistyczny. Chińskie przekleństwo mówi: *obys' żył w ciekawych czasach*. Właśnie w takim okresie wyzwań i zagrożeń żyjemy i choć pomysłów na remedia nie brakuje, nie towarzyszy im odpowiednia odwaga i determinacja w ich wdrażaniu. Polska wkroczyła w okres swego przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej z ambitnym programem, również w dziedzinie europejskiego bezpieczeństwa i obrony. Powodzenie, nawet częściowe, w realizacji tej agendy może nadać impuls w przełamywaniu postępującego eurosceptycyzmu i przywróceniu Europie jej miejsca jako ważkiego aktora międzynarodowego.

Zanim Czytelnik przejdzie do analiz wybranych procesów i dziedzin stosunków międzynarodowych w zakresie szeroko pojętego bezpieczeństwa, dobrze jest uporządkować podstawowe pojęcia i kategorie w tej materii. Istota bezpieczeństwa oraz definicje pojęć, takich jak strategia, interesy, cele strategiczne, szanse, wyzwania, ryzyka i zagrożenia mają duży walor edukacyjny, uzupełniony lapidarnym przeglądem historycznej ewolucji bezpieczeństwa. Wykład na ten temat stanowi niezbędnik dla zainteresowanych podjętym z inicjatywy prezydenta RP Strategicznym Przeglądem Bezpieczeństwa Narodowego.

Głównym wyzwaniem dla społeczności europejskiej i światowej – dotkniętych na dodatek kryzysem finansowym – stała się fala politycznych i społecznych zmian i destabilizacji w Maghrebie i na Bliskim Wschodzie („arabska wiosna”). Zgodnie z obietnicą złożoną w poprzednim numerze Kwartalnika, przedstawiamy trzy artykuły poświęcone różnym aspektom tego fenomenu, którego implikacje, skala i czas trwania oraz ostateczne rezultaty nie są jeszcze znane. Rozpoczynamy ten cykl od analizy genezy, przebiegu i perspektyw wydarzeń zachodzących w regionie rozciągającym się od Tunezji do Jemenu i Bahrajnu. Bardzo interesujące są obserwacje dotyczące przesłanek różnych procesów zachodzących w poszczególnych krajach,

czynników, które określą kształt i treść ustroju tych państw czy możliwych przetasowań w układzie sił na tym obszarze. Zaskoczenie, jakie spowodowała „arabska wiosna” w dziedzinie Wspólnej Polityki Bezpieczeństwa i Obrony Unii Europejskiej (WPBiO), powinno – zdawałoby się – stanowić impuls dla jej strategii i instrumentów. Niestety, na razie nie widać pożądanej dynamiki w tym zakresie, stąd autor kolejnego artykułu pyta, czy rezultatem będzie „zima europejska”. Interwencja w Libii jest gorącym konfliktem zbrojnym w regionie; celem rozważań nie są jednak jego przesłanki i przebieg, ale sposobność rozwoju zdolności NATO w opanowywaniu kryzysów i konfliktów (zarządzaniu kryzysowym). Dalej, w południowej części Azji, Pakistan stanowi przedmiot zaniepokojenia zarówno sąsiadów, jak i sojuszników, a jednocześnie obiekt wzmożonego zainteresowania Al-Kaidy, która spostrzegła sposobność wykorzystania dla swych celów negatywnych zjawisk i kłopotów tego nuklearnego państwa.

Polska przywiązuje duże znaczenie do integrowania wojskowych i cywilnych aspektów zdolności w zakresie WPBiO; jest to jedna z pozycji planów polskiej prezydencji w Unii. Dlatego warto przyjrzeć się bliżej udziałowi cywilów w międzynarodowych operacjach pokojowych z użyciem sił zbrojnych. Ekonomia i praktyczność przemawiają silnie na korzyść wzmożonego, systemowego wykorzystywania komponentu cywilnego w tego typu działaniach społeczności międzynarodowej. Po niedawnej prezentacji kondycji Marynarki Wojennej RP (Kwartalnik nr 14-16) dopełniamy obrazu artykułem na temat jej działań na arenie międzynarodowej.

W dziale o bezpieczeństwie pozamilitarnym zamieszczamy przegląd głównych zagrożeń, jakie istnieją obecnie i będą w nadchodzących latach oddziaływać na jakość naszego życia oraz istotę i poczucie bezpieczeństwa w dziedzinach „nietradycyjnych”, czyli niezwiązanych z „twardym” wymiarem tego obszaru egzystencji człowieka. Do tej niekonwencjonalnej kategorii należy cyberprzestrzeń. USA stały się pierwszym państwem, które próbuje ująć w karby ten międzynarodowy – czwarty, po sferach: lądowej, wodnej i powietrznej/kosmicznej – wirtualny „wymiar” bezpieczeństwa.

Energetyka jest inną krytyczną sferą pozawojskowego bezpieczeństwa, która zajmuje wysokie miejsce wśród priorytetów polskiego przewodnictwa w Unii Europejskiej. Tworzenie zewnętrznej polityki energetycznej, budowa jednolitego rynku, rozwój infrastruktury przesyłowej i wolny dostęp do niej to główne cele nie tylko w drugim półroczu 2011 r., ale i w długiej perspektywie. Unijne wymogi zobowiązują Polskę do zmiany profilu energetyki w celu redukcji emisji gazów cieplarnianych. Dzisiaj Polska stoi przed szansą i zarazem wyzwaniem optymalnej strategii energetycznej – zmniejszonym uzależnieniem od węgla i wzrostem wykorzystania, w odpowiedniej skali, gazu łupkowego i atomu.

W perspektywie przyszłorocznych mistrzostw piłkarskich EURO 2012 szczególnej wagi nabiera instytucja tzw. zakazu stadionowego – zwalczania przestępczości na imprezach masowych. Warto więc przyjrzeć się bliżej, jak funkcjonuje ten środek karny w polskiej praktyce. *Last but not least*, Kwartalnik prezentuje prawne aspekty użytkowania systemów bezzałogowych. Ich zastosowanie – w tym w dziedzinie militarnej – zwiększa się dynamicznie. W związku z tym konieczne stało się uregulowanie ich statusu prawnego i zasad użytkowania w Polsce.

Zapraszamy do lektury wkładów autorów BBN, które – mamy nadzieję – okażą się pożyteczne i interesujące.

Zdzisław Lachowski
Redaktor Naczelny
Zastępca Szefa BBN